

правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах: від 22 січ. 1993 р. // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009 (дата звернення: 02.10.2017). 3. Рамкове рішення Ради ЄС про європейський ордер на арешт і процедури передачі осіб між державами-членами: від 13 черв. 2002 р. № 2002/584/ПВД // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b17 (дата звернення: 02.10.2017). 4. Договір між Україною та Федеративною Республікою Бразилія про видачу правопорушників: від 21 жовт. 2003 р. // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/076_013 (дата звернення: 02.10.2017). 5. Ухвала слідчого судді Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 21.08.2017, спр. № 357/9493/17 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/68381745> (дата звернення: 02.10.2017).

Одержано 04.10.2017

УДК 343. 13

Максим Сергійович ЦУЦКІРІДЗЕ,

кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України,
заступник начальника Департаменту
забезпечення діяльності
Голови Національної поліції України

ЩОДО ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ДО ПОВІДОМЛЕННЯ ОСОБІ ПРО ПІДОЗРУ

Під час сесійного засідання Верховної Ради України 3 жовтня 2017 року народними депутатами України прийнято в цілому проект Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», реєстраційний № 6232 (далі – Закон).

Під час підготовки проекту до другого читання народним депутатом України А. С. Лозовим внесена поправка до Закону (№ 109), яка була підтримана Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя, а в подальшому включена до редакції Закону, підтриманого депутатами Верховної Ради України. Зазначена поправка передбачає внесення змін до статті 219 КПК України, що зробить неможливим здійснення досудового розслідування до встановлення особи ймовірного злочинця протягом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності.

Так, прийнятим Законом передбачено внесення змін до статті 219 (Строки досудового розслідування) КПК України, відповідно до яких строк досудового розслідування обчислюється з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР до дня повідомлення особі про підозру та становить два місяці – у кримінальному провадженні щодо кримінального проступку, три місяці – щодо злочину невеликої або середньої тяжкості, шість місяців – щодо тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Згідно зі змінами, унесеними до статті 284 (Закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи) КПК України, слідчий, прокурор зобов'язані закрити кримінальне провадження, коли строк досудового розслідування, визначений у статті 219 КПК України, закінчився, та жодну особу не було повідомлено про підозру.

У разі набрання чинності цим законопроектом на практиці виникне ситуація, за якої досудове розслідування про нерозкритий злочин невеликої або середньої тяжкості, незалежно від наявності складу злочину в діях винної особи, не зможе тривати більше шести місяців після початку розслідування (з урахуванням тримісячного строку продовження досудового розслідування слідчим суддею) та підлягатиме обов'язковому закриттю. Для нерозкритих тяжких та особливо тяжких злочинів максимальний строк розслідування становитиме дванадцять місяців (з урахуванням шестимісячного строку продовження досудового розслідування).

На сьогодні в провадженні слідчих підрозділів Національної поліції перебуває 1 млн 50 тис. кримінальних проваджень, у яких особі повідомлено про підозру лише у 6,6 тис. випадках. При цьому залишок незакінчених кримінальних проваджень на початок 2017 року становив 913 тис. (всього розслідувалося 1 млн 684 тис., 533 тис. закінчено). За таких умов та при відсутності перехідних положень в частині прийняття рішення за кримінальними провадженнями, що розпочалися до моменту вступу в дію Закону, підлягатимуть одночасному закриттю як мінімум 700–800 тис. кримінальних проваджень.

Варто зауважити, що норма про закриття проваджень про явні злочини є порушенням статті 2 (Завдання кримінального провадження) КПК України, за якою завданням кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини. Подібна негативна практика закриття проваджень гарантовано спричинить значне зростання кількості звернень громадян України про відновлення порушених прав до Європейського суду з прав людини.

У частині 3 статті 219 КПК у чинній редакції та в частині 4 статті 219 КПК у пропонованій редакції зазначено, що «строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до винесення постанови про відновлення кримінального провадження ... не включається у строки, передбачені цією статтею». Ця норма стосується випадків зупинення кримінального провадження після повідомлення особі про підозру.

У КПК 1960 р. існувала норма, згідно з якою «не встановлення особи, яка вчинила злочин» (тобто не встановлення підстав для пред'явлення обвинувачення конкретній особі), було підставою для зупинення досудового розслідування. Відсутність у проекті Закону № 6232 пропозицій щодо регламентації аналогічної підстави у статті 280 КПК «Підстави та порядок зупинення досудового розслідування», створює умови, за яких строки розслідування до повідомлення про підозру, тобто за фактом (декілька місяців) фактично замінять строки давності притягнення до кримінальної відповідальності (роки). Встановлення обставин вчиненого кримінального правопорушення буде обмежене не об'єктивними до того причинами, а формальними жорсткими строками розслідування. Відновлення ж розслідування у зв'язку зі встановленням нових обставин законом не передбачено. Отже, закриття кримінального провадження у зв'язку з не встановленням особи протягом обмеженого строку (незалежно від складності розслідування) буде остаточним. Тому пропоноване правове регулювання строків сприятиме особам, які вчинили кримінальні правопорушення, уникненню кримінальної відповідальності, а також позбавить потерпілого права на покарання злочинця та відшкодування завданої злочином шкоди.

Викладене дає підстави для висновку про потребу скасування положень, викладених у поправці № 109 до розглядуваного законопроекту.

Одержано 13.10.2017

УДК 343.1

Анжеліка Сергіївна ЧЕРКЕСОВА,
аспірант кафедри кримінального процесу
та криміналістики Університету державної
фіскальної служби України

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ РОЗУМНІХ СТРОКІВ ЯК ГАРАНТІЇ ПРАВ І СВОБОД ПІДОЗРЮВАНОВОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО

Чинним КПК України у статті 21 передбачено, що під час кримінального провадження кожному гарантуються право на справедливий розгляд та вирішення справи в розумні строки незалежним і неупередженим судом, створеним на підставі законодавства.